А. Юнусалиева, А. Тойчубаева

АЛИППЕ

Жалпы орто билим берүүчү мектептердин 1-классы үчүн окуу китеби

«SHARQ» БАСМА-ПОЛИГРАФИЯЛЫК
АКЦИОНЕРДИК КОМПАНИЯСЫНЫН
БАШКЫ РЕДАКЦИЯСЫ
ТАШКЕНТ—2015

Мамлекеттик бюджеттик каражаттар эсебинен басылды. Акысыз.

Пикир жазгандар:

М. Темирова – Андижан мамлекеттик университетинин ага окутуучусу;

З. Каххарова – Ташкент областынын Бөкө районундагы 35-мектептин башталгыч класс мугалими.

Шарттуу белгилер:

О – үндүү тыбыштар

Й – үнсүз тыбыштар

– ойлоп тап

– сабак аяктады

ISBN 978-9943-26-363-8

© А. Юнусалиева, А. Тойчубаева, 2015.
© «Sharq» БПАК Башкы редакциясы, 2015.

1-СЕНТЯБРЬ – ЭГЕМЕНДҮҮЛҮК МАЙРАМЫ

мектеп

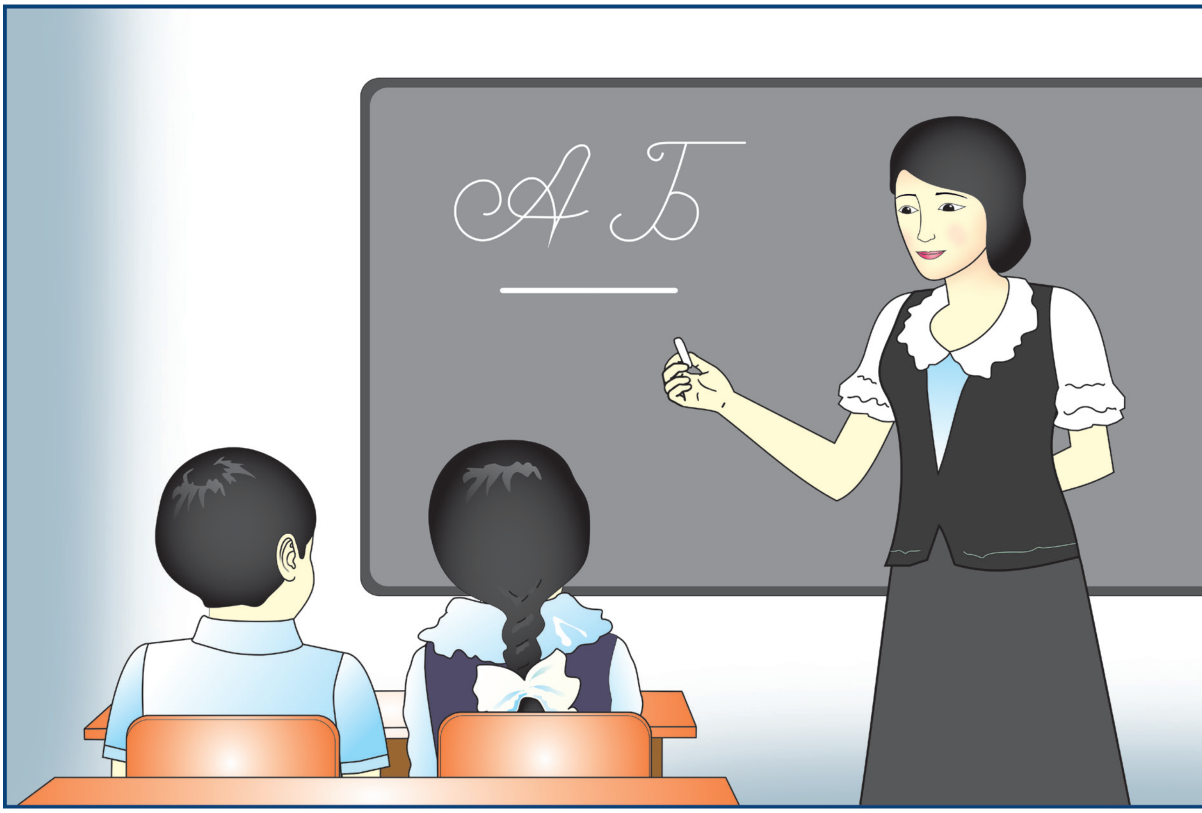
А Б

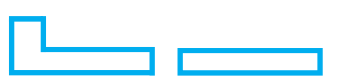

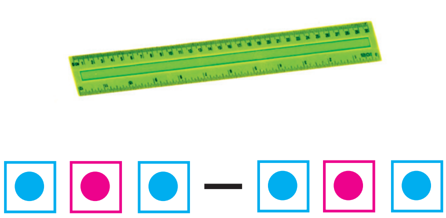

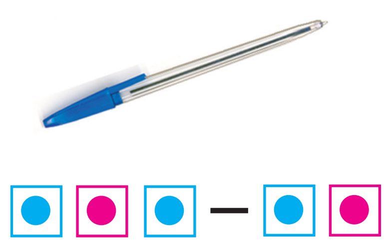

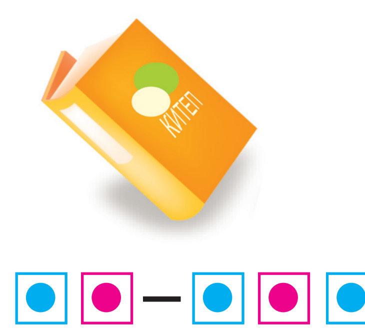
КИТЕП

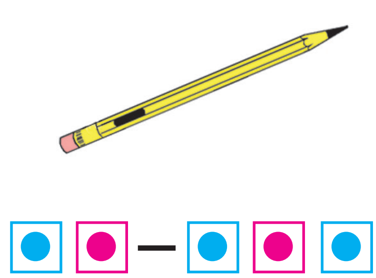

Aa *Aa*

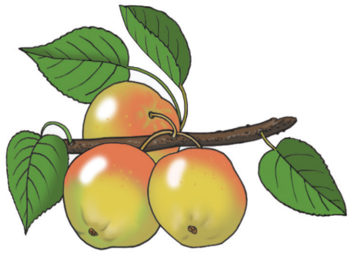

a			a

a		a

a			a

a			a	

a		a

a		a	

аа Аа

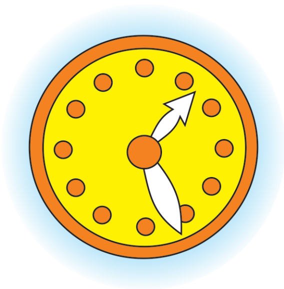

	а	а	

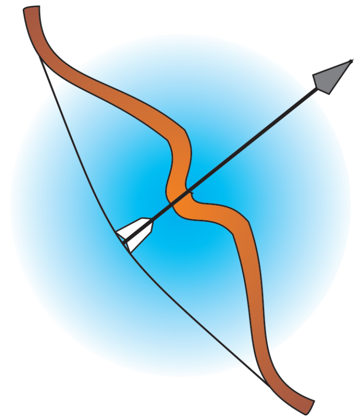

	а		а	а

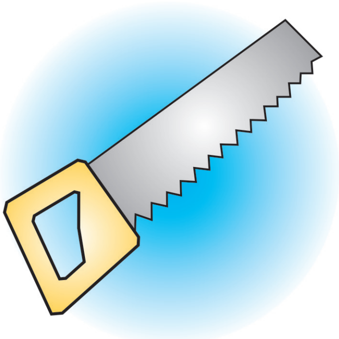

а		а	а

Оо

Оо

о						

о			о	

о	

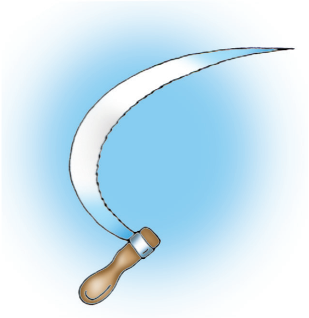

о		о	

о			

О о

Оо

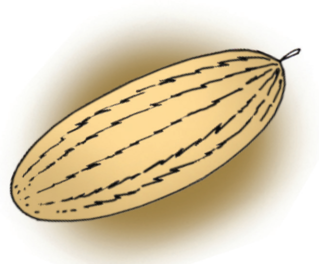

_ о о _

_ а _ о о _

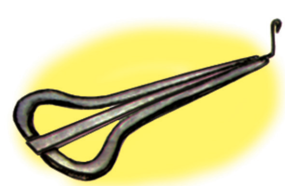

о о _ _ о _ _ _

_ о о _ _ о _

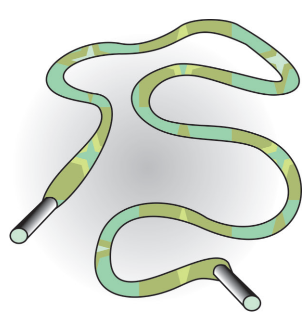

_ о о

_ о о

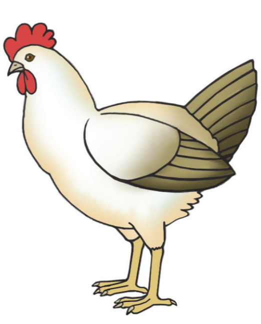

_ о о _

Уу

Уу

у	

	у			

у	

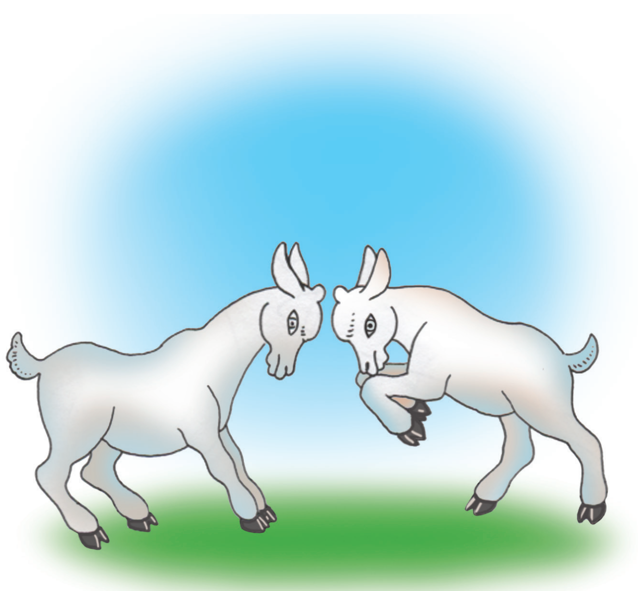

у			

у	

Уу

уу

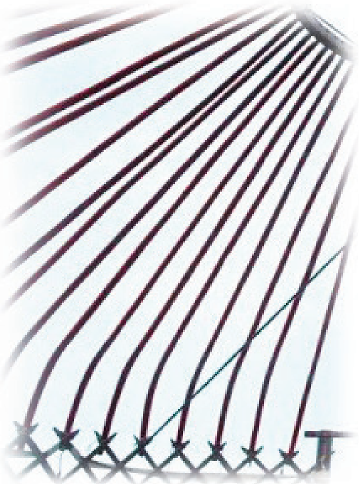

| у | у | |

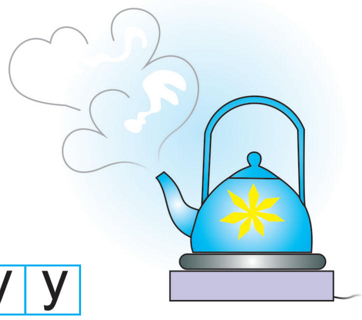

| | у | у |

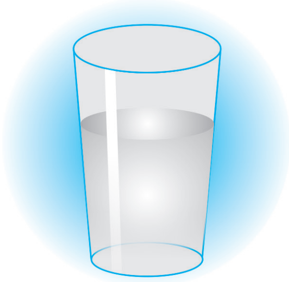

| | у | у |

| | | - | | у | у |

Т т

Тт

та	ат	таа	а-та
то	от	тоо	о-то
ту	ут	туу	ат-та

А-та – ат. Ата – туу. А-та – тоо.

Т

Т

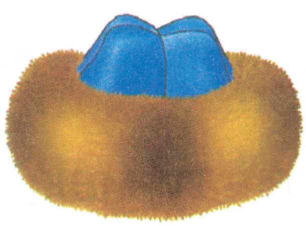

Т

Т

Т

то	ту
от	то
ут	ту

А-та, ат-та.
А-та – То-ту.
А-та, ут-ту.

Тоту			
То		ту	
Т	о	т	у

т – а, о, у

т – аа, оо, уу

а, о, у – т – аа, оо, уу

П п

П п

п			

па	ап	паа	топ	а-па
по	оп	поо	тап	оп-па
пу	уп	пуу	туп	то-пу

А-та – топ. Апа – то-пу. То-ту, тап.

п	а			т	о

п	а			а

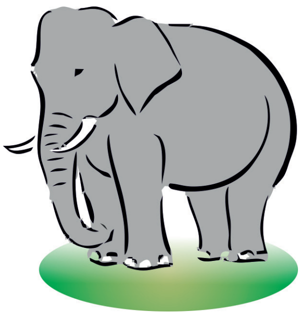

п		

п						

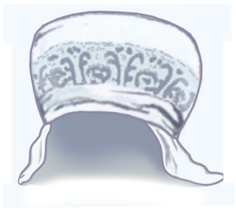

э

Ээ

Ээ

та	па	ат	ап
то	по	от	оп
ту	пу	ут	уп
те	пе	эт	эп
эт	те	теп	теп-пе
эп	пе	эт	эп-те

А-па – эт. То-ту, топ теп.

э

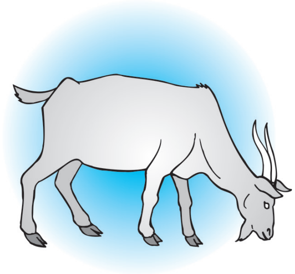

э

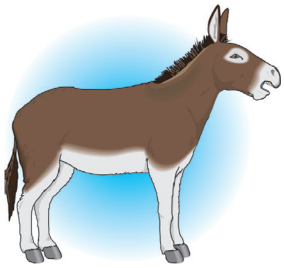

э

Ээ Ээ

ээ	аа	оо	уу
тээ	таа	тоо	туу
пээ	паа	поо	пуу

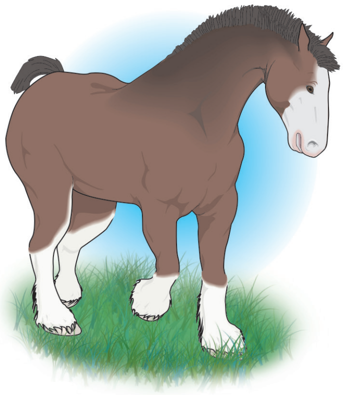

	э	э

	э	э		е	

э	э	

Лл

Лл

л				

ла	ал	лаа	тал	э-ле	та-лаа
ло	ол	лоо	тол	э-лет	то-ло
лу	ул	луу	пол	А-пал	тоо-луу

Ал – а-па. Ал – тал. А-па, эле. А-пал, эт ал.

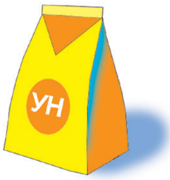

л			

л					

л – а, о, у

а, о, у – л

М м

М м

М				

ма	маа	мал	ал-ма
мо	моо	мол	ма-ла
му	муу	там	му-му
ме	мээ	том	мо-ло

А-па, ал-ма ал. Ал-ма мол.

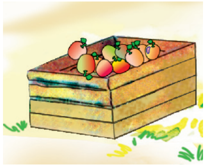

то-ло ал-ма.

М					

М		М			

м — а, о, у, е

м — аа, оо, уу, ээ

та	па	ла	ма
то	по	ло	мо
ту	пу	лу	му
те	пе	ле	ме
таа	паа	лаа	маа
тоо	поо	лоо	моо
туу	пуу	луу	муу

Ал – Пат-ма. Ма-мат, ма-ла.
Ма-мат, ма-ла-ла.

К к *К к*

ка	ак	каа	а-ке	ка-та	Ке-мел
ко	ок	коо	о-ку	та-ка	кел-ме
ку	ук	куу	ке-ме	ка-па	кал-пак
ке	эк	кээ	ук-та	ту-мак	

к					

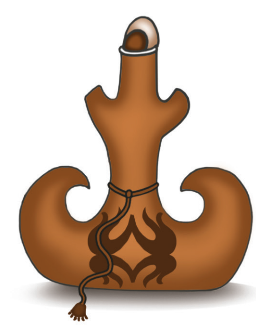

к					

Ал ак калпак. Ак калпак а-та-ма. Ке-мел, кат ал. А-пал кат о-ку.

к — а, о, у, э

а, о, у, э — к

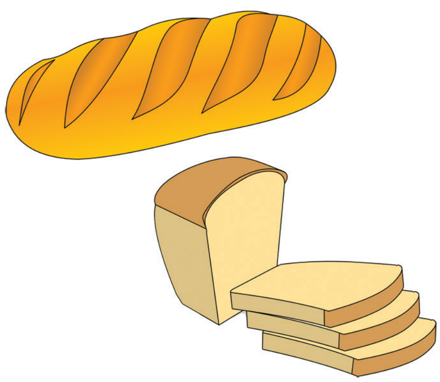

Нн Нн

на	ан	наа	нан	э-не	тал-кан
но	он	ноо	тан	ке-нен	ку-лун
ну	ун	нуу	тон	ме-кен	кап-кан
не	эн	нээ	кен	а-нан	кат-кан

А-та Ме-кен

А-та Ме-кен у-лук.
Ме-кен – э-не.

н – а, о, у, э

а, о, у, э – н

н – аа, оо, уу, ээ

та	па	ла	ма	ка	на
то	по	ло	мо	ко	но
ту	пу	лу	му	ку	ну
те	пе	ле	ме	ке	не

ээн	та-лаа	Ма-мат
туу	ка-лаа	А-пал
ноо	ту-ман	Ке-мел
коон	ку-нан	То-ту

Ал – Ма-мат. Ма-мат, Ке-мел ____.
А-пал, То-ту ал-ма________.

б□□-□□□

Бб

ба	бал	ба-ла	бал-та
бо	бак	бо-то	бал-ка
бу	бат	ба-ка	бул-бул
бэ	бол	бу-та	Бо-лот

б□-□□□

б□-□□

б□□-□□

Бул – бак. Бо-лот бак-та. Бак-та ал-ма мол.

Бул – бул-бул.

И и *И и*

И -

ит	кит	ки-теп	би-лим	Ти-лек
ил	пил	ки-лем	и-лим	Э-мил
ки	тил	тик-ти	би-лек	Ке-мел

И -

Ит

Бул ит. А-нын а-ты________.
Ал________Бул ким? Бул Э-мил. Э-мил би-лим ал. Ти-лек ки-теп о-ку. И-лим ий-не тик.

Апал

тикти.

Кемел

Йй Йй

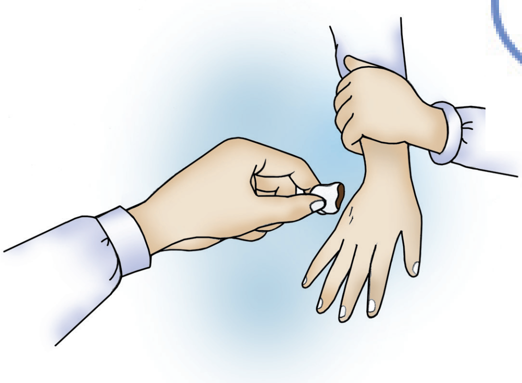

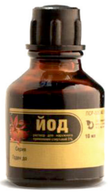

й		

ай	май	ой-но	бай-ке	А-тай
ой	тай	ой-ло	ай-нек	Ай-на
уй	бай	ай-на	тай-лак	Ай-бек
эй	кой	ой-мо	кай-мак	

Бай-ке ка-на?

А-тай ойно.

Ай-на кий.

а	й
о	
у	

Б-П
б-п

па	по	пу	паа	поо	уу
ба	бо	бу	баа	боо	буу

бол-пол | бул-пул
по-лот | бо-лот

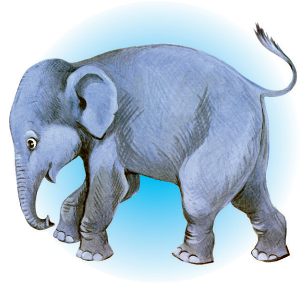

Ал – пил. Му-ну бил.

Китеп

Китеп – бул бай-лык. А-пал, китеп оку.

Рр

ка
та → р
бо

ра	ро	ру	ре	ри
ар	ор	ур	эр	ир

Р□ - □□ - □

□□□□□□

□□Р

□□Р - □□

Ал а-рал. Ал ма-рал.
Ма-рал, а-рал.
А-рал, ма-рал
Ал – тар-мал.

Ы ы Ы ы

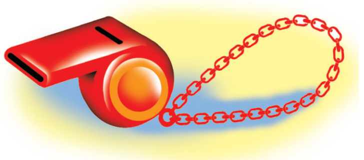

ы☐ - ☐☐☐☐☐

ты	пы	лы	мы	кы	ны	бы	ры
ыт	ып	ыл	ым	ык	ын	ыб	ыр

ыр	ал-ты	кар-кы-ра
кыр	ал-тын	мык-ты
пыр	а-кыл	май-мыл

А-кыл мык-ты ба-ла.
Ал ки-теп о-куйт.
А-кыл-ай топ-ту кат-ты.
Ка-лык топ-ту тап-ты.
– А-кыл ка-ра! Тур-на-лар.
– Ка-лык, кар-кы-ра-лар!

с _ - _ _ _

Сс Сс

са	со	су	се	си	сы
ас	ос	ус	эс	ис	ыс

сат	саат	ас-ка	са-кал	А-сан
сук	суук	ус-та	су-роо	Сай-кал
сеп	сээп	сай-ма	са-лам	Са-мат

с _ - _ _ - _ _ _

– Са-лам Сай-кал.
– Са-лам Са-мат.
– Са-мат саат-ка ка-ра.
– Сай-кал суу а-лып кел. Са-мат ус-та бо-лот. Сай-кал ус-тат.

Дд *Дд*

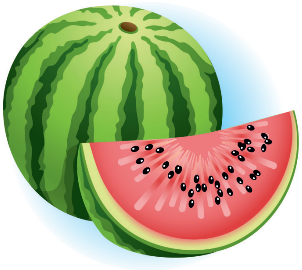

Д _ _ - _ _ _

да	до	ду
даа	доо	дуу

дан	да-нек	Дил-бар
дон	да-ры	Ди-на-ра
дат	дарт	Да-ни-ел

Дары

Дил-бар оо-руп кал-ды. Ка-дыр ата да-ры-ка-на-дан да-ры ал-ды. Ал Дил-бар-га:
– Дил-бар да-ры-ны ал, да-ры-лан, – деди.
– Ма-кул а-та, да-ры-ла-нам.

Карынын кебин капка сал.

Д-Т
д-т

да	до	ду	де	ди	ды
та	то	ту	те	ти	ты

да-рак	та-рак	дал-тал	дан-тан
ка-да	ка-та	доо-тоо	дат-тат

Бат айтма

Ак деп-тер,
Топ деп-тер.
Тол-ту-ра,
Топ деп-тер,
Топ деп-тер.

Ак чай-нек-ке,
Ак кап-как.

	а	о	у	э(е)	и	ы
к	ка					
н		но				
б			бу			
т				те		
д					ди	
с						сы

Жж

Жж

ж		-			

жа	жо	жу	же	жи	жы	жаа	жоо

жал	жа-ка	жо-мок	Жа-пар
жол	жу-ка	жо-рук	Жы-пар
жыл	жа-на	жал-коо	Жа-мал

Жай-лоо-до

Жа-пар жыл-кы багат. Жыл-кылар жай-лоо-до. Жай-лоо сал-кын.

ж	а о е ы	л

Ат – адамдын канаты.

Ү - □□□

Үү Үү

тү	пү	лү	мү	кү	нү	бү	зү

үн	түн
үр	күн
ү-түк	кү-лүк
ү-кү	кү-күк

Ү-кү

Ү-кү то-кой-до жа-шайт. Ал тү-нү ук-та-байт. Ү-кү-нүн ка-на-ты-нан ү-кү то-пу ти-ги-лет.

Ү-мүт үкү-нү ______.

Ү - □□

□ Ү - □□□

Гг

Гг

ге	ги	гү	гө

гүл	бир-ге	и-тел-ги	Гүл-нур
гимн	бү-гүн	ке-ре-ге	Гүл-на-ра

Гүл

Гүл-на-ра гүл эгет. Анын бир топ гүлү бар. Гүлү ак, көк, сары. Ар дайым гүлдү белекке берет. Анын гүлүн алып баары кубанат.

Гүл жай-на-ган бул жер-ди,
Гүл-нар мак-тап ыр жазды.

га	го	гу	гы

_ а - г _ _ - _ _ н

ма-га	кар-га	бу-гу
са-га	жор-го	ыр-га

Му-га-лим

Ме-нин э-жем му-га-лим. Ма-га жаз-ган-га, о-ку-ган-га жар-дам бе-рет. Ал мык-ты му-га-лим. Мен да ке-ле-чек-те му-га-лим бол-гум ке-лет.

К-Г
к-г

ка	ко	ку	кы	ки	ке
га	го	гу	гы	ги	ге

гүл - күл	каз - газ
са-га	са-ка
үл-гү	күл-кү

Түлкү менен карга

– Каак! Каак! – деди карга.

– Карга, карга, ырдап койчу, – деди түлкү.

– Сенден корком, – деди карга.

– Менден коркпо, мен сага досмун, – деди түлкү.

Өө Өө

ө -

тө	пө	лө	мө	кө
өт	өп	өл	өм	өк

ө -

көк	көл	кө-пө-лөк
өрт	өл-кө	кө-лө-кө

ө -

Көл

Көл ту-нук, көп-көк. Суу-су жылуу. Көл-дүн ай-ла-на-сын-да да-рактар бар. А-ба-сы сал-кын. Жа-йын-да көл сонун бо-лот.

Суу – өмүр.

Зз

Зз

к□-□□

за	зо	зу	зе	зи	зы
аз	оз	уз	эз	из	ыз

а-зык | ка-зык
кооз | кы-мыз

к□-□□з

Нооруз

Ноо-руз у-лут-тук май-рам. Ал жаз-да май-рам-да-лат. А-па-лар ы-сы-рык ме-нен а-лас-та-шат.

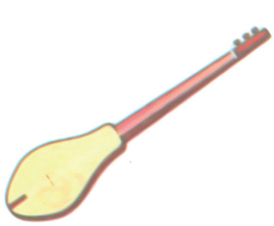

к□-□□з

А-лас, а-лас!
Эс-ки жыл кет-ти,
А-лас, а-лас!

З-С

за	зо	зу	зы	зи	зе
са	со	су	сы	си	се

аз-ас | зоо-соо
каз-кас | эз-эс

Мекенибиз – Өз-бек-стан

Биз-дин Ме-ке-ни-биз – Өз-бек-стан. Ал – кооз, су-луу өлкө. Өз-бек-стан ө-зөн суу-лар-га, ту-нук бу-лак-тар-га жа-на көл-дөр-гө бай.

Ң ң

ж		ң	-			к

д		ң	-			-			к

аң	дөң	жа-ңы	ка-раң-гы
эң	кең	жаң-гак	тоң-кул-дак
өң	көң	таң-гак	дөң-гө-лөк

Тоң-кул-дак

Тоң-кул-дак то-кой-дун да-ры-ге-ри. Ал, «Тоңк! Тоңк!» – деп ка-ра-гай-ды курт-ку-мурс-ка-дан та-за-лайт. Тоң-кул-дак-тын ү-йү ка-ра-гай-дын ко-ңу-лун-да.

Чч Чч

ч _ _ - _ _ _

ч _ - _ _

ча	чо	чу	че	чи	чы

ч _ - _ _

чал	ча-ка	чай-нек
чөл	чү-кө	чир-кей

Да-ры чөп-төр

Биз-дин өл-кө-дө да-ры чөп-төр көп. Алар-дын би-ри чал-кан. Чал-кан көп ооруга даба. Чу-бак чөп-түн и-чинде ой-ноп жү-рүп: – Ой-ой, бу-тум, – деп ый-лап кал-ды. А-па-сы чур-кап бар-са, чал-кан-га ти-йип ал-ган экен.

Кар алдындагы чымчыктар

Күчүк секирип ойноп жүргөн. Бир кезде тайгаланып башы карга са-йылып калды.

Ал бутунун алдында бир нерсе кыймылдап жатканын сезет. Аңгыча күчүктүн айланасынан чымчыктар учуп чыгышат. Алар чилдер эле. Күчүк коркуп кетет.

Чач → өрүлгөн чач
Чач → ?

күү	түү	дүү
гүү	лүү	рүү

Үү

үү

э-лүү | гүл-дүү
эп-түү | эл-дүү

Күү

Күү кан-дай пай-да бол-гон? Ил-ге-ри бир Кам-бар-кан ат-туу мер-ген-чи бол-гон э-кен. Ал бир кү-нү жа-гым-дуу үн у-гат. Жа-кын-дап ке-лип ка-райт. Үн бу-так-ка и-лин-ген и-че-ги-ден чы-гып жат-ка-нын көрөт.

Кам-бар-кан и-че-ги-ни а-лып ба-рып та-за-лайт. А-ны жы-гач-ка бай-лап чертет. Ан-дан со-нун үн чыгат.

Ш ш *Шш*

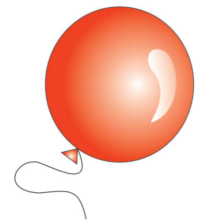

ш		

ша	шо	шу	ше	ши	аш	ош	уш	эш
шаа	шоо	шуу	шээ	шүү				

шар	ша-ты	ша-мал
шор	ка-мыш	аш-ка-бак

Та-быш-мак

Жатсаң-турсаң колуңда,
Түшүрбөйсүң тагынып.
Ишти алып барасың,
Сен ошого багынып.

Түркүн түстүү ыраңы,
Гүлдөн гүлгө конушат.
Балдар кармап ойношот,
Бардык жерде болушат.

жа	жо	жу	жы	жи	же	жү	жө
ша	шо	шу	шы	ши	ше	шү	шө

жар-шар	жат-шат	жым-шым
жаш-шаш	жаш-шаш	жок-шок

Балдарга мен ыр жазам

Балдарга мен ыр жазам,
Балдар менен сырдашам.
Ырым жакса балдарга,
Балдарга мен сырды ачам.

Балдар сырын айтышса,
Катарлашып бир басам.
Үнүм жакса балдарга,
Обон созуп ырдашам.

же	л
	р
	м
	з
	т

Сайнидин Ишенов

Туулган жердин топурагы – алтын.

Хх *Хх*

х□ - □□□

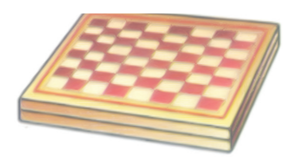

□□х - □□□

ах | хан | сах-на
ох | хор | пах-та

А-кыл-дуу кыз

Ил-ге-ри бир хан бол-гон экен. Хан э-ли-не эки су-роо берет. Тат-туу-нун тат-туу-су эмне? А-чуу-нун а-чуу-су эмне? Кырк күн и-чин-де чече а-лыш-па-са кыр-гын са-ла-рын ай-тат. А-быш-ка-нын кы-зы а-та-сына: – Сиз хан-га ба-рып, тат-туу-нун тат-туу-су бала. А-чуу-нун ачуусу ажал болот-деп ай-ты-ңыз – дейт.

	ө	ө

Өө **Өө**

көө	төө	дөө	жөө

мөөр | ө-гөө
мөө-рө | э-көө

	ө	ө		-			

Төө ме-нен бу-гу

Мур-да төө-нүн куй-ру-гу, мү-йү-зү бар э-кен. Бир кү-нү бу-гу ке-лип:
– Мен ко-нок-ко ба-рам. Бир күн-гө мү-йү-зүң-дү бе-ре тур, – деп мү-йү-зүн а-лып ке-тет. Ки-йин-ки кү-нү жыл-кы ке-лип, куй-ру-гун су-рап ке-тет. Бир кан-ча күн өт-сө да, а-лар кай-та-рып бериш-пейт. О-шен-тип, төө кө-рүм-сүз бо-луп кал-ган э-кен.

В в *Вв*

в _ _ - _ _ - _ _ _

в _ _ _ - _ _ - _ _ _

_ в - _ _ - _ _ _

ва-гон	вок-зал	ви-та-мин
ва-за	кон-верт	во-лей-бол

Пин-гвин

Пин-гвин-дер уч-поо-чу куш-тар. Эне-си жу-мурт-ка чы-га-рып, ата-сы-на кал-ты-рат. Ал жем-сөө-сү-нө ба-лык чо-гулт-ка-ны де-ңиз-ге ке-тет. Ата-сы жу-мурт-ка-ны бу-ту-нун үс-тү-нө а-лат. Эки ай та-мак же-бей ба-ла-пан чы-га-рат.

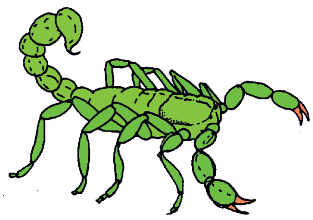

_ _ - я _

Яя Яя

ая	у-ят	кы-як	та-як	ка-ры-я
уя	та-я	ту-як	а-яз	да-ры-я

Нияз менен пияз

Карасаңар Ниязды,
Аарчып жатып пиязды,
Көзүнөн жаш агыптыр.
Аны көрүп Турдубек,
Оозун ачып калыптыр.
– Ниязды урду пияз, – деп,
Тез жардамга чалыптыр.

Н. Минкара

та
ян
ча

Аяз кыз

са	як
та	
а	
кы	

ча-ян
ба-ян
ту-як
ма-як

тар-бия
сая-кат
кы-як
ту-ят

Уя

Уя жасап тактайдан,
Талга кагып байладым.
Кушту көрүп шаттанган,
Күттүм качан сайрашын.
Бул уяны байкады,
Кара чыйырчык мекендеп.
Күнү бою сайрады,
Жайлуу уя экен деп.

К. Баянбаев

фер-ма
фут-бол

Фф

Фут-бол

Талаага чык бол,
Ойнойбуз футбол.
Булчуңдар чыңалсын,
Машыксын бут, кол.
Жакшы бул футбол,
Упайын ут бол.
Дарбаза оозунда,
Эң илгир куш бол.

К. Жунусов

ф _ _ - _ _ к

ф _ _ - _ _ н

_ _ - л _ - ф _ _

В-Ф
в-ф

ва	во	ву	вы
фа	фо	фу	фы

фор-ма | Ве-не-ра
фон-тан | Фа-ри-да

Достук

Фарида менен Венера дос. Алар чогуу окушат. Бир-бирине жардам беришет. Көчөдө светофорго карап жүрүшөт. Жумуш кылганда фартук тагышат. Фермага барып Фатима апага кол ка-быш кы-лып турушат.

Светофор

Кесилиште өчүп күйөт,
Светофор шам чырак.
Өтүш керек жашыл жарык,
Күйгөн кезде жаркырап.

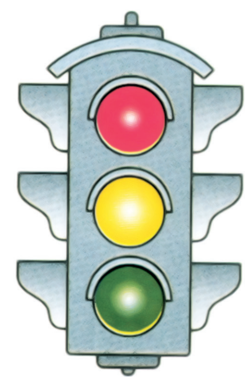

Достуктун жолу — улуу жол.

□□-е

й э → е

Ее Ее

чие	кыр-гы-ек
чи-ет	по-езд
ки-ет	ма-ек

Таенем

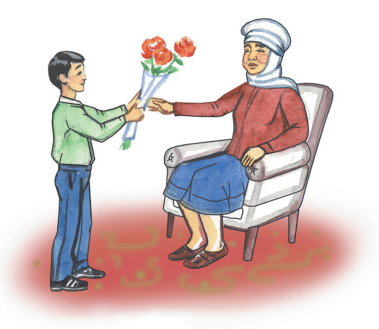

Менин таенем айылда жашайт. Мен таенемди жакшы көрөм. Ал мага кызыктуу жомокторду айтып берет. Бизге тоонун чиесин терип жегиле дейт.

Бүгүн таенемдин туулган күнү. Мен таенеме гүлдөн белек бердим.

Карысы бардын – ырысы бар.

Ё ё

Ё ё

□□□-□ё□

ко-ён	мон-тёр
бо-ёк	шах-тёр

Коёнум

Коёнум, коёнум!
Капустага тойбодуң.
Көлөкөңдү тааныбай,
Коркоктугуң койбодуң.

Коёнум, коёнум!
Так секирип ойногун.
Сабиз менен капуста,
Баарын эгип койгомун.

А. Токтомушев

п□-□□-□ю□

Юю Юю

бу-юм
ку-юн

й у → ю

ю-□□

Юбка

Апасы Самарага жаңы юбка алып келди. Ал юбканы көрүп, абдан кубанды. Самара юбканы кийди. Юбка тегерек болуп айланды. Анын юбкасында оюулар бар.

Кыз адеби кымбат.

Щщ *Щщ*

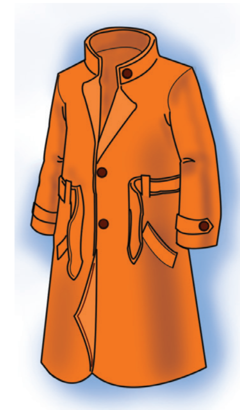

_ _ _ щ

ща	що	щу	щи	ще

щ _ _ - _ _

Щёткалардын талашы

Тиш щётка:
– Тишке оору жугузбай,
Жууп турам тазалап.
Кийим щётка:
– Кийимдерди тазалайм,
Кир жугузбай кубалайм.
Бут щётка:
– Эшиктеги бүт чаңды,
Басып келет бут кийим,
Анын баарын тазалайм.

Цц Цц

м□ - □□ - ц□□□

ца	цо	цу
цаа	цоо	цуу

цех | це-мент
цирк | кон-церт

Циркте

Эжекебиз бизди циркке алып барды. Циркте аюуну көрдүк. Аюу мотоцикл тепти. Кичинекей бала күчүк ойнотту. Аттар музыкага оюнга түшүштү. Маскарапоз баарыбызды күлдүрдү. Биз цирктен көңүлдүү кайттык.

Ь ь

□□□ь-□□

конь-ки | ла-герь
аль-бом | фонарь
ме-даль | ян-варь

□□-□□□ь

Дельфин

Дельфиндер сууда жашашат. Алар акылдуу, боорукер. Чөгүп бара жаткан адамга жардам беришет. Дельфиндер кемелерге жол көрсөтүшөт.

Үйрөнөм

Алгач кадам шилтеген,
Билимге дилгир баламын,
Компьютерди жаңыдан,
Үйрөнгөнү жатамын.

ъ Ъ

Подъ-ездде

Бул үй-төрт подъ-ездден турат. Подъ-ездде бардыгы он эки үй-бүлө жашайт. Алар бир-бири менен ынтымактуу. Балдары да чогуу ойношот. Ойноп жатканда өз тилдерин бир-бирине үйрөтүшөт. Бул подъ-ездеги балдар өзбек, кыргыз, орус тилинде эркин сүйлөй алышат.

Үйрөнөм

Кыргыз тили эне тилим,
Өзбек тилин билемин.
Эми болсо англисче,
Билсем деген тилегим.

АЛФАВИТ

Аа	Аа	Лл	Лл	Фф	Фф
Бб	Бб	Мм	Мм	Хх	Хх
Вв	Вв	Нн	Нн	Цц	Цц
Гг	Гг	ң	ң	Чч	Чч
Дд	Дд	Оо	Оо	Шш	Шш
Ее	Ее	Өө	Өө	Щщ	Щщ
Ёё	Ёё	Пп	Пп	ъ	ъ
Жж	Жж	Рр	Рр	Ыы	Ыы
Зз	Зз	Сс	Сс	ь	ь
Ии	Ии	Тт	Тт	Ээ	Ээ
й	й	Уу	Уу	Юю	Юю
Кк	Кк	Үү	Үү	Яя	Яя

Кыска үндүүлөр: а, о, у, ы, ө, ү, э, (е), и

Созулма үндүүлөр: аа, оо, уу, ээ, өө, үү

Каткалаң үнсүздөр: к, п, с, т, ф, х, ц, ч, щ, ш

Жумшак үнсүздөр: б, в, г, д, ж, з, й, л, м, н, ң,р

Йоттошкон тамгалар: е, ё, ю, я

Ажыратуу белгиси: ъ

Ичкертүү белгиси: ь

«Алиппе» майрамы

Бүгүн биздин мектепте,
«Алиппенин» майрамы.
Окуп калдым бүт таанып,
Отуз алты тамганы.

Алгач жүрсөк апкаарып,
Анан көнө баштадык.
Жаңылмачка тил көнүп,
Жакшы ырларын жаттадык.

Көптү билдик көп окуп,
«Алиппе»менен достошуп.
Сезимдерди ойготту,
Оюбузга ой кошуп.

Сүйүктүү ушул «Алиппе»
Китептердин төл башы.
Жолуктурган дөөлөргө,
Жомогу бар көп жакшы.

Б. Асаналиев

Ташкент

Ташкент – Өзбекстандын борбору. Ташкент шаары аябай кооз. Анда көп улуттуу элдер жашашат. Алар бир-бири менен ынтымактуу.

Ташкент шаарында бийик-бийик имараттар бар. Көчөлөрү кенен. Жол жээктеринде түрдүү гүлдөр отургузулган.

Ташкентте жол асты метросу иштейт. Метродо жүрүү ыңгайлуу.

ТӨРТ МЕЗГИЛ

Жазды мактап тоскондой,
Ырдай берет боз торгой.
Төрт түлүк мал төлдөшөт,
Айран, сүттү көлдөтөт.

Бедерленип жер бети,
Жашылданат келбети.
Чымын, чиркей көпөлөк,
Учуп жүрөт көкөлөп.

Жамгыр жаап күз келди,
Жалбырактар күбүлөт.
Сары,кызыл жалбырак,
Бутубузга үйүлөт.

Мына, мына аппак кар,
Аппак карда алтын бар.
Жазда тердеп эришет.
Жерге жашын төгүшөт.

Капар менен карга

Капар: – Карга, карга!
Бутуң үшүбөйбү карда?
Карга: – Кар-р, кар-р,
Капкара өтүгүм бар.
Капар: – Карга, карга!
Дагы кандай таптың арга?
Карга: – Тынымсыз басам, чокуйм,
Тынч турган абалым чанда.
Капар: – Карга, карга!
Балдарың үшүбөйбү карда?
Карга: – Кар-р, кар-р,
Жылуу уясы бар жарда.

Алдар Көсө

Бир тыңсынган киши Алдар Көсөгө жолугуп: – Эй Алдар Көсө, кана кыйын болсоң, мени алдачы – дептир. Алдар Көсө көп ойлонуп турбастан:

– Атаң көрү, алдай турган баштыгым үйдө калыптыр. Келе атыңды, – деп шаштырганда, ал макул болуп, атынан түшүп бериптир. Анда Алдар Көсө: – Эй, кишим, алдайт деген ушул! – деп чаап кеткен экен.

Сак күчүк

Айлана мемиреп,
Ала-Тоо керилет.
Бөбөктөр,бөжөктөр,
Козулар, кулундар,
Уларлар, улактар,
Уйкуга берилет.
Бир гана сак күчүк,
Уктабайт көрүнөт.

Т. Кожомбердиев

Табышмактар

Өзү балбан алп айбан,
Арстан, жолборс айбыгат.
Канчалык чоң болсо да,
Чычкандан коркуп кайгырат.

(П..)

Болсо дагы төрт буту,
Баспайт, бирок секирет.
Түндө чардайт курулдап,
Күндүз кайра бекинет.

(Б..а)

Кыргыз сүйгөн бул аспап,
Болсо дагы кичине.
Толгон күүнү батырып,
Келе жатат ичине.

(К...з)

Бышырса – аш болот,
Бышырбаса – куш болот.

(Ж...а)

Карышкыр менен эчки

Карышкыр аскада оттоп жүргөн эчкини көрөт. Шилекейи агат. Ал аскага чыга албай турганын сезди.Анан эчкиге:

– Төмөн келип оттобойсуңбу! Жери түз, чөбү ширин экен, – дейт карышкыр.

– Ыракмат, Каке. Сен мени тойсун деп чакырбай эле, өз курсагыңды ойлоп жатпайсыңбы, – деди эчки.

Л. Толстой

1. Карышкыр эчкини эмне үчүн чакырды?
2. Карышкыр кандай жаныбар?
3. Эчки эмне үчүн келбеди?

Көргөзмө

Шайыр көр-гөз-мө-гө бар-ды. Көр-гөз-мө-дө боз үй, шыр-дак, ки-йиз көр-дү. Ал а-па-сына:

– Бу-лар сиз жа-са-ган туш ки-йиз-дей кооз экен, – деди.

– Кызым, а-лар-дын эм-не-си ок-шош?

– А-па, а-лар-дын ой-мо-су ок-шош.

Бул биздин улуттук буюмдары-быз.

Коён менен кирпи

Бир күнү коён менен кирпи жолугуп калат. Коён кирпиден:

– Сенин кийгениң кандай тон? Ылгый эле тикенек го, – деп сурайт. Анда кирпи:

– Сенин айтканың туура, коён. Бирок менин тонум ит менен түлкүдөн сактайт. Ал эми сенин тонуң душмандан сактанууга жарайбы? – деди кирпи.

Коён кирпиге:

– Туура айтасың, досум. Менин тонум жука. Бирок кулактарым узун, алыстан угам. Өтө күлүкмүн. Мен чуркаганда, эч ким жете албайт, – деди.

Билимиңди сына

1. Кыргыз тилинде канча тамга бар?
а) 35; б) 36; в) 39.

2. Созулма үндүүлөрдү тап.
а) аа, оо, өө; б) к, л, м; в) е, ё, ю.

3. Уя сөзүндө канча тамга, канча тыбыш бар?
а) 2 тамга, 2 тыбыш; б) 3 тамга, 3 тыбыш; в) 2 тамга, 3 тыбыш.

4. ь, ъ белгилери тыбыш береби?
а) тыбыш берет; б) тыбыш бербейт; в) а б жооп туура.

5. Канча үндүү тыбыш бар?
а) 14; б) 9; в) 8.

Интернет

Кыдырамын күнүгө,
Булуң – бурчун дүйнөнүн.
Балдар менен достошом,
Бирок өзүм үйдөмүн.

Бардык жерден заматта,
Жаңылыкты угамын.
Жер тыңшаган Маамыттай,
Бирок үйдө турамын.

Калдыңарбы кызыгып,
Мунун сырын билсем деп.
Техника заманбап,
Анын аты – интернет.

Ы. Кадыров

Мектепти көздөй шашамын

Быйтың-быйтың басамын,
Мектепти көздөй шашамын.
Сабагымдан «беш» алып,
Көңүлүмдү ачамын.

Отуз алты тамганы,
Оңой эле үйрөндүм.
Сөзүн окуп алиппенин,
Эжейимдей сүйлөдүм.

Январга жеткирбей,
Алиппени бүтүрдүм.
Эне тилди окуйм деп,
Кайра-кайра күтүндүм.

Ата-энеми кубантып,
«Беш» аламын дайыма.
Экинчиге мен көчөм,
Келерки май айында.

Сайнидин Ишенов

Пах-та

Пах-та биз-дин у-лут-тук бай-лы-гы-быз.

Пах-та жа-зын-да э-ги-лет. Жа-йы ме-нен дый-кан-дар өс-тү-рү-шөт. Кү-зүн-дө ап-пак бо-луп а-чы-лат. Пах-та-ны а-та-йын ком-ба-йын-дар жый-на-шат. Пах-та-дан түр-дүү ки-йим-дер ти-ги-лет.

Эр эмгегин жер жебейт.

Суроо-жооп табышмак

Жумшактын жумшагы эмне?
– Кебез.
Катуунун катуусу эмне?
– Таш.
Кезектешип жарык берген эмне?
– Күн, Ай.
Мээрими менен нур берип, жылытып турган не болот?
– Күн.
Дүйнөдө эмне күлүк?
– Ой.
Дүйнөдө эмне таттуу?
– Уйку.
Баарынан эмне семиз?
– Баарынан жер семиз.
Ким сүйлөбөй окутат?
– Китеп.

Таш бака

Саякатчы таш бака,
Сахарага барыптыр.
Чөлдөн ысык өтөт деп,
«Чөйчөк» кийип алыптыр.
Сайран куруп бир далай,
Таң-тамаша салыптыр.
Анан далай жылдан соң.
Ал таш бака карыптыр.
А «чөйчөгү» жонунан,
Түшпөс болуп калыптыр.

И. Токтогулов

Буту бар, башы бар,
Үстүндө ташы бар.

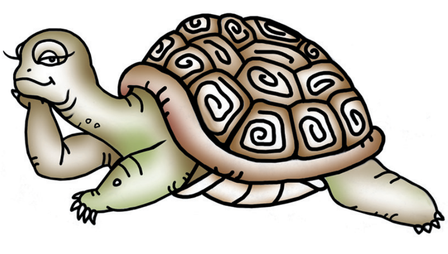

Жаңылбай бат айт

Апал сулуубу?
Үсөн улуубу?
Үпөл сулуубу?

Асан менен ким эгиз?
Апал менен ким эгиз?
Үсөн менен ким эгиз?
Үпөл менен ким эгиз?

Арала балам, араала,
Атаңа бир аз карала.
Сен аралабаганда,
Ким арааламак эле.

Апам алмадан үчтү үздү,
Алмуруттан үчтү үздү.
Жетпегенин күбүсө,
Жерге баары түз түштү.

Топмун, топмун деп бака

Топмун, топмун деп бака,
Ыргып түштү баткакка!
Эртең менен кийгизген,
Эмне болду ак жака?

Бак – бак,
Бак – бак, бак, бака,
Ойнобойт балдар баткакка.
Кийимдерин булгабай,
Жүрүшөт дайым таптаза.

К. Жунусов

Тамга ырлар

Алфавиттин башаты
«А» тамгадан башталат.
Ата,апа ыйык сөз ,
«А»тамгада айтылат.

Билек түрүп баатырларча,
«Б» тамгасы боломун.
Жакшы окуп келечекте,
Билим алуу тилегим.

Гүлзар ичин аралап,
Гүлдөр терип жүрөмүн.
«Г» тамгасын үйрөнүп,
Гүлдүн түрүн билемин.

«Д» деген тамга мен болом,
Достукту бекем колдогон.
Душманды чектен өткөзбөй,
Эр болом мекен коргогон.

Жаа сыяктуу ийилген,
«Ж» тамгасын билип ал.
Жыргалдуу кең заманда,
Жакшы окуп, билим ал.

«З» тамгадан башталган,
Зулфия акын эжем бар.
Ыр жазууну ойлосоң,
«З» тамганы билип ал.

«Й»тамгадан башталган,
Сөз жок экен кыргызда.
Ай дегенде бар экен,
«Й» жок экен жылдызда.

Китеп, калем сөздөрү,
«К» тамгадан башталат.
Кы менен ки ни адашбай,
Ажырата билгенбиз.

А. Тойчубаева

UO'K:
KBK
Ю

А.Юнусалиева, А.Тойчубаева.

Алиппе: Жалпы орто билим берүүчү мектептердин 1-классы үчүн окуу китеби. А. Юнусалиева, А. Тойчубаева. – 1-басылышы. – Т: «SHARQ» 2015. – 80 б.

ISBN

O'quv nashri

А. Юнусалиева
А. Тойчубаева

ALIFBE

Umumiy o'rta ta'lim maktablarining
1-sinfi uchun darslik

(Qirg'iz tilida)

Birinchi nashri

Редакторлору: Г. Ералиева, Э. Бозоров
Сүрөтчүсү И.Юлдашев
Көркөм редактору Ф. Башарова
Техн. редактору Б.Каримов
Компьютерде даярдаган Б. Душанова

Басма лицензиясы AI № 158,14.08.2009.

2015-жылы 9-июнда басууга уруксат этилди.
Форматы 62x84$^1/_8$. Офсеттик кагаз.
Арип түрү «Arial»7 Кегл. 27. Офсеттик басма.
Шарттуу басма табагы. Учёттук басма табагы.
Нускасы. Келишим №

«SHARQ» басма-полиграфиялык акционердик компаниясынын басмаканасында басылды. 100000. Ташкент шаары, Буюк Турон көчөсү, 41.

АБИБА ЮНУСАЛИЕВА, АЙСУЛУУ ТОЙЧУБАЕВА

ЖАЗУУ ДЕПТЕРИ

Жалпы орто билим берүүчү мектептердин 1-классы үчүн

Өзбекстан Республикасынын Элге билим берүү министрлиги бекиткен

«SHARQ» БАСМА-ПОЛИГРАФИЯЛЫК
АКЦИОНЕРДИК КОМПАНИЯСЫНЫН
БАШКЫ РЕДАКЦИЯСЫ
ТАШКЕНТ—2015

UO‘K:
KBK
Ю –

Юнусалиева А.
Жазуу дептери: 1-класс/ А.Юнусалиева, А. Тойчубаева. – Т.: «SHARQ» 2015. – 72 б.

ISBN

Республикалык максаттуу китеп фондунун каражаттары эсебинен басылды

O‘quv nashri

Абиба Юнусалиева Айсулуу Тойчубаева

YOZUV DAFTARI

Umumiy o‘rta ta’lim maktablarining 1-sinf o‘quvchilari uchun

(Qirg‘iz tilida)

Редакторлору: Г. Ералиева, Э. Бозоров
Сүрөтчүсү И. Юлдашев
Көркөм редактору Ф. Башарова
Техн. редактору Б. Каримов
Компьютерде даярдаган Б. Душанова

Басма лицензиясы AI № 158,14.08.2009.

2015-жылы 9-июнда басууга уруксат этилди.
Форматы 62x84 $^{1}/_{8}$. Офсеттик кагаз.
Арип түрү «Arial» 7 Кегл. 27. Офсеттик басма.
Шарттуу басма табагы. Учёттук басма табагы.
Нускасы. Келишим №

«SHARQ» басма-полиграфиялык акционердик компаниясынын басмаканасында басылды. 100000. Ташкент шаары, Буюк Турон көчөсү, 41.